

DĚJINY PSYCHOLOGIE

ÚVOD – TEORIE VĚDECKÉHO POZNÁNÍ
PSYCHOLOGICKÉ SYSTÉMY

ADLER	DOLLARD	CHARCOT	LOEB	ROGERS
ANGELL	DUNCKER	CHMELAŘ	MAHLEROVÁ	ROMANES
ARISTOTELES	EBBINGHAUS	CHOMSKY	MACH	ROSTOHAR
ASSAGIOLI	FECHNER	JAMES	MASARYK	SHEPARD
BAIN	FERENCZI	JUNG	MASLOW	SCHOPENHAUER
BALDWIN	FESTINGER	KELLY	MATĚJÍČEK	SIMON
BALINT	FRANKL	KERNBERG	MAY	SKINNER
BANDURA	FREUD	KIERKEGAARD	MCCARTHY	SPENCER
BARTLETT	FREUDOVIÁ	KLEINOVÁ	MEYER	STUMPF
BECHTĚREV	FROMM	KOFFKA	MILL	SULLIVAN
BERKELEY	GALÉDOS	KÖHLER	MILL	SUTICH
BINSWANGER	GALTON	KOHUT	MILLER	SV. AUGUSTIN
BOSS	GROF	KOLÁŘIKOVÁ	MILLER	TART
BREUER	GUTHRINE	KOMENSKÝ	MINSKY	THORNDIKE
BROWN	HALL	KONEČNÝ	MORGAN	TITCHENER
BRUNER	HARTLEY	KRATINA	MÜLER	TOLMAN
BRUNSWIK	HARTMANN	KREJČÍ	MÜNSTERBERG	TURING
BUGENTAL	HEBB	KRÜGER	NEISSER	VYGOTSKIJ
CABANIS	HEIDEGGER	KUHN	NEWELL	WATSON
CARR	HELMHOLTZ	KÜLPE	PAIVIO	WATSON
CATTELL	HERBART	LAING	PAVLOV	WEBER
COMTE	HOBBS	LASHLEY	PIAGET	WEISS
DARWIN	HORNEYOVÁ	LEARY	PLATON	WERTHEIMER
DE LA METTRIE	HULL	LEIBNITZ	PURKYNĚ	WILBER
DESCARTES	HUME	LEWIN	RANK	WOODWORTH
DEWEY	HUNTER	LOCKE	REICH	WUNDT

METODY HODNOCENÍ

- Zpracování domácí písemné práce, téma podle vlastní volby.
- Kurz je ukončen písemnou zkouškou
  - hodnocení:
    - domácí písemná práce (10 bodů) + test (40 bodů)
      - A = 46-50 bodů
      - B = 41-45 bodů
      - C = 36-40 bodů
      - D = 31-35 bodů
      - E = 26-30 bodů

TEST

- 10-20 otázek
většina s nucenou volbou ze 4-5 možností
- ve zkouškovém období bude vypsáno několik termínů
(zápis v IS)
- předtermín v týdnu 8. - 12. prosince 2014 (DPP odevzdány
do 24.11.14)

DOMÁCÍ PÍSEMNÁ PRÁCE

- **rozsah** 5-10 normostran (1 normostrana 1 800 znaků)
- odevzdání práce je **podmínkou** účasti na zkoušce
- práci vloží student do odevzdáárny předmětu
- Odevzdání práce do “odevzdáárny” do **12.12.2014**

INFORMAČNÍ SYSTÉM MASARYKOVY UNIVERZITY

Studijní materiály předmětu FF:PSA_002

• [IS MU](#) > [Osobní administrativa](#)

Vyhledat

ZVÝRAZNĚNÍ

Adresa v ISu: Použít

IS.MUNI.CZ

Jiný předmět z jaro 2011: [PSB_200](#), [PSKB_24](#); podzim 2011: [PSB_200](#); jaro 2012: [PSA_033](#), [PSB_200](#), [PSKB_24](#); podzim 2012: [PSA_002](#), [PSA_005](#), [PSB_200](#), [PSB_212](#)

POŠTA

LIDÉ

FF:PSA_002 Dějiny psychologie (podzim 2012)

UČITEL

V jiném semestru: podzim 2012, podzim 2011, podzim 2010, podzim 2009, podzim 2008, podzim 2007, podzim 2006, podzim 2004, podzim 2003, jaro 2002, podzim 2001, jaro 1999, podzim 1998

ŠKOLITEL

PUBLIKACE

Operace

STUDENT

Studijní materiály předmětu FF:PSA_002 /PSA_002/

ROZVRH

Složka či soubor Vložil/a Vloženo

PŘEDMĚTY

Odevzdávárny /ode/ 11. 5. 2012

STUDIUM

Operace

PŘIJÍMAČKY

[Nechápu navigaci v tomto Správci souborů.](#) [Nastavení.](#)

VÝVĚSKA

[Zpět do Záznamníku učitele](#)

DISKUSE

[Zpět na předmět PSA_002 Dějiny psychologie](#)

PERSONÁLNÍ

SETKÁVÁNÍ

ABSOLVENT

ÚSCHOVNA

MŮJ WEB

DOKUMENTY

ELPORTÁL

DRIL

OBCHODNÍ

CENTRUM

STIPENDIA

UDÁLOSTI

SYSTEM

DESIGN

NÁPOVĚDA

Nalézt podobné dokumenty.

DOMÁCÍ PÍSEMNÁ PRÁCE

- **výběr tématu** z dějin psychologie podle vlastního zájmu
- může jít např. o zhodnocení některého psychologického směru nebo období v dějinách psychologie, i třeba jediné postavy nebo analýza nějaké základní otázky psychologie z historického hlediska apod.

DOMÁCÍ PÍSEMNÁ PRÁCE

- **struktura práce** – vyberete-li si např. historický rozbor některé otázky, práce může vypadat např. takto
  - úvod, ve kterém otázku vymezíte a vysvětlíte, proč je důležitá nebo zajímavá
  - historický přehled postojů ke zvolenému problému, nejdůležitější osoby reprezentující tyto postoje
  - závěr, ve kterém shrnete současný stav řešení dané otázky a výhledy do budoucna

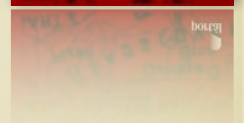
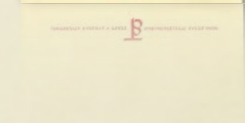
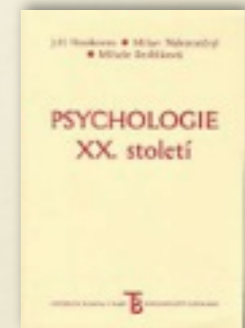
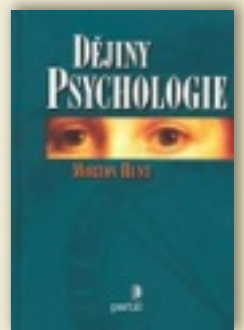
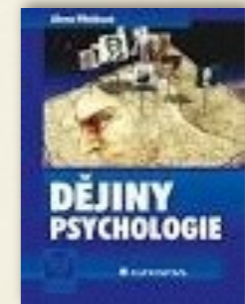

HODNOCENÍ PRÁCE

- uvést **všechny použité zdroje** (podle citační normy – viz <http://www.phil.muni.cz/wups/home/studium/informace/diplomova-prace/citace.doc>) – **odkazovat na zdroje průběžně** v textu, na konci **seznam literatury**
- práce musí být vytvořena **výhradně** pro předmět Dějiny psychologie
- kritéria hodnocení - **systematičnost** zpracování, použití **primárních pramenů**, **originalita** tématu, uplatnění **vlastních myšlenek**

LITERATURA

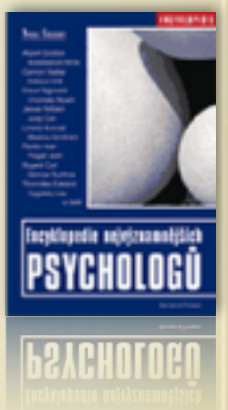
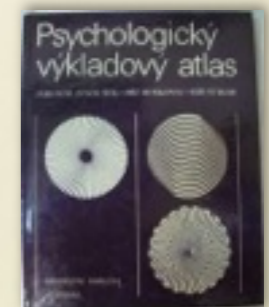
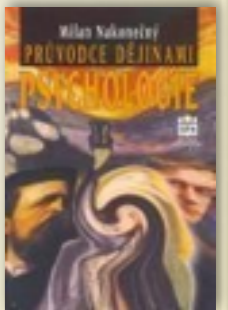
- Plháková, A. (2006). Dějiny psychologie. Praha: Grada Publishing.
- Hunt, M. (2000). Dějiny psychologie. Praha: Portál.
- Hoskovec, J., Nakonečný, M., Sedláková, M. (2002). Psychologie XX. století. Praha: Karolinum.
- Hoskovec, J., Hoskovcová, S. (2000). Malé dějiny české a středoevropské psychologie. Praha: Portál.

LITERATURA

- Švancara, J. (1993). Geneze systémů empirické psychologie. Brno: Masarykova univerzita.
- Nakonečný, M. (1995). Průvodce dějinami psychologie. Praha: SPN.
- Janoušek, J., Hoskovec, J. Štikar, J. (1993). Psychologický výkladový atlas. Praha: Akademie.
- Sheen, N. (2005). Encyklopedie nejvýznamnějších psychologů. Brno: Barrister & Principal.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- <http://psychclassics.yorku.ca/>
- fulltextové databáze přístupné na <http://ezdroje.muni.cz>
  - EBSCO
  - ProQuest
  - Science Direct

ČASOPISY

- Journal of the History of the Behavioral Sciences (full-text od 1989)
- Journal of the History of the Neurosciences (od 1997)
- British Journal of Psychology (od 1975)
- International Journal of Psychology (od 1975)
- Journal of Psychology (od 1975)
- Child Development (od 1930)
- Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology (od 1975; do roku 2002 pod názvem Journal of Clinical Child Psychology)
- European Journal of Social Psychology (od 1971)
- Journal of Social Psychology (od 1975)

ČASOPISY

- Journal of Personality (od 1945)
- European Journal of Personality (od 1987)
- Journal of Personality Assessment (od 1975)

- Journal of Analytical Psychology (od 1955)
- Journal of Clinical Psychology (od 1945)

- Occupational Psychology (od 1965)
- Journal of Occupational & Organizational Psychology (od 1965; do roku 1991 pod názvem Journal of Occupational Psychology)

- Psychology of Women Quarterly (od 1976)

- Psychology Today (od 1992)

OSNOVA ±

- úvod do dějin psychologie
- asocianismus
- strukturalismus
- funkcionalismus
- behaviorismus
- gestalt psychologie
- psychoanalýza
- kognitivní psychologie
- humanistická psychologie
- další směry 20. století (transpersonální psychologie, směry postmoderní psychologie...)
- dějiny české/středoevropské psychologie
- Experimentální přístrojové metody v psychologických laboratořích na přelomu 19. a 20. století

HLAVNÍ CÍLE PŘEDMĚTU

- obeznámit se s vývojem psychologického myšlení;
- získat přehled vývoje nejvýznamnějších psychologických systémů;
- pochopit ideové zdroje, významné teorie a metodologické přístupy hlavních psychologických systémů;
- porozumět souvislostem mezi současným stavem poznání a historickým vývojem psychologie.

PSYCHOLOGIE

- (ψυχή (psyché) = duše, duch, dech
  - -λογία (-logia) = věda, výzkum, nauka)
- Slovo psychologie je sestaveno z řeckých slov, ale není řeckého původu. Bylo vytvořeno na konci 15 století - Marko Maruličem (1450 - 1524)

DEFINICE

- Dějiny psychologie jsou speciálním odvětvím psychologie, patří do skupiny teoretických psychologických disciplín. Studují a popisují vznik a rozvoj a zdroje poznání psychiky, psychologických idejí a takových stránek skutečnosti, které měli vliv na poznávání psychična v dějinách.
- Psychologie má dlouhou historii, ale krátké dějiny.
H.E.

PSYCHOLOGIE JE VĚDA !!!

TEORIE VĚDECKÉHO POZNÁNÍ

- Thomas Samuel Kuhn
(1922 - 1996)
- Začátek spadá do roku 1947, kdy jej při studiu Aristotela napadla otázka, jak to, že takový velký myslitel napsal takové hlouposti o fyzice.

TEORIE VĚDECKÉHO POZNÁNÍ

- Kuhn (1962) – Struktura vědeckých revolucí
- teorie vývoje vědy
  - normální věda
  - krize
- vědecká revoluce
- paradigma
- psychologie jako preparadigmatická věda

PARADIGMA

- „obecně uznávané a vědecké výsledky, které v dané chvíli představují pro společenství odborníků model problémů a model jejich řešení“
- Vědecká “paradigmata jsou nesouměřitelná”. Dvě paradigmata podávají naprosto odlišný pohled na svět, neexistuje tak žádné vyšší hledisko jak tato paradigmata porovnávat.
- Změnu paradigmatu vysvětluje Kuhn pomocí Gestalt ...
- Kachny předrevolučního světa se ve světě po revoluci ukáží být králíky ...

- Vývoj vědy tak není kontinuální ale skokový.
“... lidé, kteří lpí na tom či onom starém názoru, jsou vždy jednoduše vyloučeni z řad odborníků a ti pak jejich dílo neberou na vědomí ...”
tento skok trvá někdy hodně dlouho ...
Max Planck: ". Nová vědecká pravda netriumfuje tím, že přesvědčí své oponenty a přinutí je vidět světlo, ale spíše proto, že její oponenti nakonec umřou, a vyrostou nová generace, která tuto pravdou přijme za svou."
- přechod z předparadigmatického období
Než k tomuto přechodu dojde, soutěží navzájem mnoho škol o výsadní postavení v daném oboru. Po tomto přechodu, jako odezva na některé významné dosažené vědecké výsledky, se počet škol významně zmenší, zpravidla na školu jedinou, a nastane mnohem účinnější způsob provozování vědy.

- Každá interpretace přírody, ať už jde o objev či nové teorie, se zrodí nejprve v mysli jednoho nebo několika málo jednotlivců.
- ... tito lidé jsou obvykle mladí nebo jsou v krizi postihlém oboru takový nováčci, že nejsou moc svázáni se starým paradigmatem.

TEORIE VĚDECKÉHO POZNÁNÍ

- kritika Kuhnovy teorie: L. Laudan (1984, 1990, 1996)
- u většiny věd je běžné, že se v jedné době dá nalézt více paradigmat (výzkumných tradic), vědci mohou využívat metod i teorií z různých paradigmat
- přínos teorií je možno hodnotit podle jejich schopnosti řešit koncepční a empirické problémy

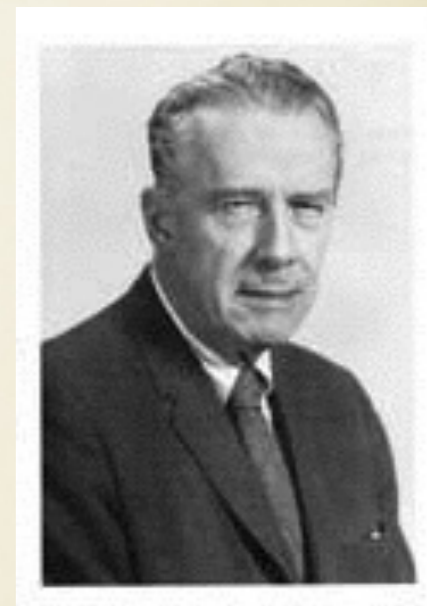
PSYCHOLOGICKÉ SYSTÉMY

- M.H. Marx a W.A. Hillix (1963) identifikovali 6 tradičních psychologických systémů
  - asocianismus
  - strukturalismus
  - funkcionalismus
  - psychoanalýza
  - behaviorismus
  - gestalt

PRESKRIPTIVNÍ TEORIE

- Robert I. Watson (1967).
Psychology: a prescriptive science.
- studiem dějin psychologie identifikoval 18 přetrvávajících otázek, které většina psychologů pokládala za důležité
- označil je preskripce a vymezil je jako konceptuální dimenze se dvěma extrémními póly

WATSONOVY PRESKRIPTIVNÍ DIMENZE

- 1. Vědomý – Nevědomý mentalismus
- 2. Obsahový objektivismus – Obsahový subjektivismus
- 3. Determinismus – Indeterminismus
- 4. Racionalismus – Empirismus
- 5. Funkcionalismus – Strukturalismus
- 6. Induktivismus – Deduktivismus
- 7. Mechanismus – Vitalismus
- 8. Metodologický objektivismus – Subjektivismus
- 9. Molekulární – Molární přístup

WATSONOVY PRESKRIPTIVNÍ DIMENZE

- 10. Monismus – Dualismus
- 11. Naturalismus – Supernaturalismus
- 12. Nomothetický – Idiografický přístup
- 13. Periferalismus – Centralismus
- 14. Purismus – Utilitarismus
- 15. Kvantitativní – Kvalitativní přístup
- 16. Racionalismus – Iracionalismus
- 17. Průřezový přístup – Vývojový přístup
- 18. Statický přístup – Dynamický přístup

- **1. Vědomý mentalismus**
– **Nevědomý mentalismus**

- Je kladen důraz na vědomé mentální procesy nebo na nevědomé?
- Jsou např. naše motivy vědomé nebo jednáme na základě nevědomých přání a tužeb?

- **2. Obsahový objektivismus**
– **Obsahový subjektivismus**

- Primárním předmětem zkoumání má být lidské chování nebo myšlení a prožívání?
- Kdybych prováděl psychologický výzkum, spíš bych se ptal zkoumaných osob na jejich myšlenky a pocity, než abych pozoroval jejich chování a projevy.
- Je důležitější pozorovat, predikovat a kontrolovat lidské chování než porozumět lidskému myšlení.

• **3. Determinismus – Indeterminismus**

- Jsou psychické procesy předurčeny předchozími událostmi nebo jsou nezávislé?
- Každé jednání je důsledkem nějakého podnětu, lidské jednání je do určité míry předurčeno, lidé se nemohou rozhodovat zcela svobodně.
- Lidé mají svobodnou vůli, mají vliv na své jednání a jejich chování není jen soubor odpovědí na podněty prostředí
- Věřím, že člověk má svobodnou vůli, že si vybírá své chování a má vždy možnost volby.
- Většina lidského chování má příčinu v nějakém podnětu z okolního prostředí.
- Věřím v osud.

• **4. Racionalismus – Empirismus**

- Je primárním zdrojem našeho poznání smyslová zkušenost nebo je jím logické uvažování a myšlení?
- Všechno poznání získáváme díky konkrétním zkušenostem.
- Naše smysly nás mohou klamat, je lepší spoléhat se na naši schopnost myšlení než na vnější informace.
- Když se snažíme porozumět světu kolem nás, neměli bychom se spoléhat na vlastní myšlení a logiku, ale spíše na pozorování okolí.

• **5. Funkcionalismus – Strukturalismus**

- Jsou relevantními kategoriemi psychologie činnosti psychiky – to, co mysl dělá (psychické funkce) nebo psychické obsahy, struktura psychiky?
- Funkcionalisticky orientovaní psychologové zdůrazňují např. adaptivní funkce, strukturalisticky orientovaní kladou důraz na to, co je v mysli přítomno, na obsahy prožívání.
- Prožívání nebo myšlení není možné rozkládat, vždy dojde ke změně nebo eliminaci dané myšlenky či pocitu.
- Je lepší posuzovat ideje podle jejich užitečnosti než podle obsahu.
- Než začneme zkoumat jakékoli psychické procesy, je třeba určit a popsat všechny možné obsahy vědomí.

• **6. Induktivismus – Deduktivismus**

- Má výzkum začínat pozorováním a vytvářet složitější koncepty postupně z jednodušších (induktivní postup) nebo existují určité pravdy či obecné principy, ze kterých je možno odvodit specifické předpoklady a očekávání?
- Než začneme shromažďovat data, je třeba nejprve formulovat teorii.
- Neměli bychom vyvozovat závěry dříve, než prozkoumáme větší množství faktů, údajů a pozorování.
- Pokud začínáme zkoumání nějakého jevu a v mysli už máme zformulovány nějaké předpoklady nebo tvrzení o daném tématu, může dojít ke zkreslení tím, že budeme věnovat pozornost jen vybraným jevům.

• **7. Mechanismus - Vitalismus**

- Jsou psychické jevy vysvětlitelné mechanickými nebo fyzikálně-chemickými procesy nebo zde působí nějaký jiný faktor kromě těch mechanické povahy, jako třeba životní síla, duše?
- Každé stvoření je naplněno živoucí silou, kterou věda nedokáže vysvětlit.
- Všechno lidské chování může být vědecky vysvětleno z hlediska fyziologie a biochemie.
- Fyziologické procesy nemohou být nikdy dokonale a úplně vědecky vysvětleny.

- **8. Metodologický objektivismus**
  - **Metodologický subjektivismus**

- Jsou používané metody vytvořené tak, aby bylo zkoumání ověřitelné nebo mají použité metody získávat subjektivní a ne nutně externě ověřitelné výsledky?
- Když dva lidé pozorují určitý jev, měli by být schopni uvést totožné poznatky.
- Je téměř stejně důležité, jestli ne důležitější, zkoumat prožívání každé jednotlivé osoby, než plánovat „objektivní“ studie.
- Hypotézy používané ke zkoumání myšlení a chování musí být falsifikovatelné.

• **9. Molekulární přístup – Molární přístup**

- Jsou data, která tvoří celek nějakého psychického jevu popsitelná v malých jednotkách, jednotlivých prvcích (molekulární přístup) nebo ve větších jednotkách (molární)?
- Abychom nějaké informaci porozuměli, je třeba ji rozložit na nejmenší částičky.
- Zdá se, že naše mysl organizuje prožívání a vnímání do celků, které znamenají více než součet jejich částí.
- Podstata informace není v konkrétních prvcích, ale spíše ve vztazích mezi nimi.

- **10. Monismus – Dualismus**

- Existuje jen jeden základní princip skutečnosti nebo dva (nebo více)? Je psychika či duše jen funkcí mozku nebo jsou prožívání a fyziologické procesy v mozku dvě kvantitativně odlišné události, které mohou a nemusí být nějak propojeny?
- Naše vědomí a prožívání je plně vysvětlitelné tělesnými fyziologickými procesy, neexistuje duše oddělená od těla.
- To, co se nám jeví jako hmota nebo tělo, to co vidíme kolem sebe, je pouze produkt představ naší mysli.
- Tělo a duše jsou dvě oddělené entity.

- **11. Naturalismus – Supernaturalismus**

- Je pro vysvětlení psychických jevů třeba počítat s transcendentními silami, s nadpřirozenem?
“podobné mechanismu-vitalismu, pouze spektrum nadpřirozených sil je rozšířeno”
- Vývoj lidstva probíhal prostřednictvím evoluce a přirozeného výběru po milióny let.
- Jsem přesvědčen, že přírodní zákony vždycky neplatí.

• 12. Nomothetický přístup – Idiografický přístup

- Je kladen důraz na objevování obecných principů nebo zákonitostí nebo na zkoumání jednotlivců? Hledá se spíš průměrné, typické nebo jedinečné?

“podobné metodologickému subjektivismu/objektivismu”

- Abychom se dobrali k co nejpřesnějším poznatkům o psychologických konstruktech, je lepší studovat prožívání jednotlivce než se pokoušet o generalizace, které nemusí platit pro každého.
- Mezi jednotlivými lidmi existují takové rozdíly, že není možné dospět k obecnému pojetí psychických procesů.
- Je důležité odhalit obecné zákonitosti lidského chování.

- **13. Periferalismus – Centralismus**

- Je při vysvětlování psychických jevů kladen důraz spíše na periferní části těla nebo spíše na procesy v mozku? Na vyrovnávání se organismu s prostředím nebo na ego, na vnitřní prožívání?
“chování vs. prožívání”
- Při zkoumání psychických procesů je důležitější věnovat pozornost vztahům mezi podnětem prostředí a reakcí než prožívání.

- **14. Purismus – Utilitarismus**

- Je vědění hledáno pro vědění samotné (purismus) nebo má být využito k nějakému cíli?
- Získávání poznatků by mělo být řízeno užitečností výsledku.
- Hledání vědění nemá mít žádný jiný důvod kromě toho, že odpověď na položenou otázku existuje a měla by být získána.
- Výzkumný projekt by měl mít konkrétní cíle a měl by vést k poznatkům, které je možno využít v praxi.

- **15. Kvantitativní přístup – Kvalitativní přístup**
- Jsou popisy nebo data redukovatelná na čísla nebo jsou důležitější spíše kvalitativní rozdíly?
“blízké nomothetickému x idiografickému”
- Neparametrické testy jsou pro psychology, kteří netuší, co je správná věda.
- Nejlepším indikátorem, že je možné dospět k novým poznatkům, jsou statisticky významné numerické rozdíly.
- Použití čísel pro kódování odpovědí znamená ztratit podstatnou část informace o daném člověku.

- **16. Racionalismus – Iracionalismus**

- Máme se řídit spíš zdravým rozumem a inteligencí nebo do procesu myšlení mohou zasahovat či ho úplně ovládat emocionální faktory? Je člověk řízen svým rozumem nebo emocemi?

“neplést s empirismem”

- Nejlepší rozhodnutí dělají lidé, když se dokáží řídit rozumem, s chladnou hlavou.
- Lidé budou mít prospěch z toho, když se nebudou řídit jen logikou a nechají promluvit svůj instinkt, své emoce.

- **17. Průřezový přístup – Vývojový přístup**

- Je důraz kladen spíše na statický, průřezový přístup, zkoumání jedinců v jednom bodě času nebo na longitudinální přístup, sledování změn v průběhu času?
- Při zkoumání průběhu vývoje je vhodnější sledovat určitou skupinu dětí několik let.

- **18. Statický přístup – Dynamický přístup**

- Je kladen důraz na přetrvávající aspekty nebo na změnu a faktory změny?
- Lidé se chovají proměnlivě podle situace, ve které se nacházejí.
- Osobnost člověka se během dospělosti už zásadně nemění.

- Je to vše?

- jistě ne, příkladem může být klasické:

- **nativismus *vs* environmentalismus**

=

nature *vs* nurture

DOPLŇUJÍCÍ LITERATURA

- Kuhn, T.S. (1997).
Struktura vědeckých revolucí. Praha: Oikoymenh.
- Watson, R. I. (1967). Psychology: a prescriptive science. *American Psychologist*, 22, 435-443.
http://worthylab.tamu.edu/Courses_files/Watson_1967_Psychology-APrescriptiveScience.pdf
- Laudan, L. (1990). Normative Naturalism. *Philosophy of Science*, 57(1), 44.